

Foto: Gunnar Wareberg ca. 1930

Per Terje Haaland:

Søstrene fra Vika

Midt på 1800-tallet var det Peder Rasmussen som drev hovedbruket i Vika på sørsiden av Lysefjorden. Han overtok garden av far sin, Rasmus Kristoffersen, omkring 1820. Rasmus var født på Håheller lenger inne i Lysefjorden men giftet i 1792 med Magla Persdtr fra Vika.

Vikagarden var et middels stort vestlandsbruk med skyld 2 pund smør (=48 merker). Til sammenligning var skylda til Håland i Frafjord 44 merker smør. Vika lå sannsynligvis øde etter svartedauden. Før reformasjonen var Vika kirkegods og tilhørte Apostelkirken i Bergen. Etter reformasjonen ble Vika krongods (kongens gods) og etter hvert overdratt til private eiere. I 1706 og 1723 er presten i Strand og Høle, Peder Rose, oppført som eier. Den første i vår slekt som fikk skjøte på Vika, var Peders far, Rasmus Kristoffersen. Det skjedde i 1801.

Topografien og nærheten til sjøen ga også plass for 5 eller 6 husmannsplasser. Vika-garden har gått i arv i generasjoner. Eier i dag er Eirik Vika Storm, tipp-tipp-oldebarnet til Peder Rasmussen.

Peder Rasmussen giftet seg i 1833 med Anna Samuelsdatter fra Nag i Strand. I løpet av 20 år fikk ekteparet seks barn som alle vokste opp. De fem første barna var jenter. Barna var:

Marta Malena f. 1835

Marta Laurentsa f. 1838

Elen Talette f. 1841

Samueline f. 1844

Rakel f. 1848

Peder f. 1854

Alle barna ble døpt i Høle gamle kirke. De fire første barna ble konfirmert i Høle kirke, Rakel og Peder i den nye Forsand-kirken – innviet i oktober 1854.

Foreldrene til barna håpet i det lengste at de skulle få en sønn som kunne overta garden. Men det så lenge mørkt ut. Det fortelles at familien var inneforstått med at det måtte bli Marta Malena, den eldste datteren, som skulle drive garden videre. Men så, mot slutten av 1854 kom Peder til verden. Etter skikken ble det han som etter hvert overtok Vikagarden. På dette tidspunktet var imidlertid Marta Malena allerede gift med Jacob Christensen fra Bokn. De ordnet dette slik at sistnevnte overtok husmannsplassen i Vikadalen. Noen år senere ble dette plassen skilt ut som eget bruk. Peder f. 1854 giftet seg forøvrig i 1876 med Inger Olava Jakobsdatter fra Forsand. Det er mange etterkommere - bl.a. nåværende eier av Vika-garden - Eirik Vika Storm. Den eldste og den yngste av søskene ble således boende på hjemlig grunn.

Anna Samuelsdatter døde allerede i 1866, bare 54 år gammel. Peder Rasmussen døde i 1877, 83 år gammel.

Det spesielle i denne historien er at fire av døtrene til Anna og Peder giftet seg til gardar i Frafjord.

Marta Laurentsa ble født i Vika 4. februar 1838 og døpt 18. mars samme år. Hun ble konfirmert i Høle kirke 29. oktober 1850. Sokneprest Ditlef Ephraim Jæger noterer at hun har meget gode kunnskaper og god forstand. I juni 1857 gifter hun seg med Knud Olsen på Molaug (Moluf). Hun var da 19 år og Knud 23 år. Forlovere var Asbjørn Erevig og brudens far, Peder Rasmussen Vika. Brudgom Knud var sønn til Ole Knudsen Molaug og Gunhild Olsdatter Brattestå fra Telemark. Vi vet jo ikke helt sikkert hvordan Marta ble kjent med Knud på Molaug. Kanskje hun hadde tatt seg tjeneste på Molauggarden – eller på en annen gard i Frafjord? Eller kanskje hun og Knud hadde lagt merke til hverandre på kirkebakken på Forsand en søndag etter gudstjeneste? Marta Laurentsa ble i hvert fall den første av Vika-søstrene som fant kjærligheten i Frafjord. Hun og Knud fikk etter hvert fem barn: én datter og fire sønner. Barna var: Gunhild f. 1858, Peder f. 1862, Ole f. 1866, Tore Andreas f. 1869 og Karl Mathias f. 1872. Det er svært mange etterkommere. Knud hadde mange tillitsverv i kommunen og var ordfører i Forsand 1880-1881. Det var Knud Olsen Molaug som startet opp snekkerverkstedet på Molaug omkring 1870. Virksomheten ble senere videreført av sønnene Peder og Ole. Ved folketellingen i 1910 er Knud benevnt folgemann og trebunnsarbeider mens Marta er oppført som folgekone. Knud døde i 1912 av tæring. I følge kirkeboka døde Marta Laurentsa av forstoppelse i 1915, 77 år gammel. Lege ble tilkalt men livet kunne ikke reddes. Både Marta Laurentsa og Knud ble gravlagt på Dirdal kirkegård, men gravene er slettet.

Elen Talette ble født i Vika 17. november 1841 og døpt 5. desember samme år. Hun ble konfirmert i Høle kirke 12. oktober 1856. Presten skriver at hun har gode kunnskaper og god forstand. Bare 18 år gammel gifter hun seg med Bjødna-Tores eldste sønn, Samuel. Han var da 26 år. Bryllupet sto 14. juni 1859. Forlovere var Jacob Bjørnsen Fossan og Knud Molaug. Elen Talette og Samuel fikk fire barn: Tore f. 1861, Anna f. 1863, Peder f. 1866 og Kristina f. 1868. Det er svært mange etterkommere. Det fortelles at da Elen Talette og Samuel giftet seg var det trangt i hovedhuset på Håland, så de måtte innlosjere seg i den gamle røykstova på garden. Det er uklart hvor lenge de holdt til her, men i 1868 hadde Samuel bygd nytt våningshus til sin familie. Tømmeret i huset ble i hovedsak hentet fra Vika. - Men så, en vårdag i 1869, ble livet snudd opp-ned for Elen Talette. I mai dette året døde plutselig Samuel, uvisst av hvilken grunn. Men Elen Talette mente han slet seg ut på opptak (nydyrking). Elen Talette satt nå igjen med fire mindreårige barn, stor gjeld etter husbygging og en gard å drifte. Hun fikk mye hjelp av svogeren Tore på nabobruket og hans søsken Thore Andreas og Daniel. Etter noen år alene giftet Elen Talette seg i 1873 på nytt med Einar Olsen Frafjord. Mor til Einar, Helga, var søster til avdøde Samuels mor, Kristi Samuelsdatter Fossmork på det andre bruket på Håland. På denne måten hadde Elen Talette to svigerfamilier i Frafjord å støtte seg til. Einar og Elen Talette fikk ett barn, Sikke Olava f. 1875. Det er mange etterkommere. Einar og Talette overlater i 1889 garden til Peder Samuelsen (sønn fra første ekteskap) men blir boende på Håland som folgefolk. I 1907 dør Einar av kreft og Elen Talette blir enke for andre gang. Ved folketellingen i 1910 er hun nevnt som folgekone. 3. januar 1919 dør Elen Talette i spanskesyken, 78 år gammel. Bare noen dager senere dør et av barnebarna hennes, Ellen Taletta, også i spanskesyken. Tunge tider på Håland. Elen Talette er begravd på Dirdal hvor gravstøtten fremdeles står.

Samueline ble født i Vika 1. september 1844 og døpt i Høle kirke 28. oktober samme år. Hun ble konfirmert i Høle kirke 31. oktober 1858. Presten Jæger skriver at hun har meget gode kunnskaper og god forstand. Det var kanskje ikke så rart at også Samueline fant seg en livs- ledsager i Frafjord. Med to søstre på plass i bygda var hun nok åpen for en frier hun også. Valget falt på Tore på Håland, også sønn av Bjødna-Tore. De giftet seg i Forsand kirke 24. april 1864. Hun var da 19 år og Tore 23 år. Forlovere var svogrene hennes Knud på Molaug og nærmeste nabo Samuel på Håland. Samueline og Tore fikk etter hvert ni barn hvorav én døde ung. Barna var: Tore f. 1866 – død 1875, Anna

f. 1868, Sina Kristina f. 1870, Peder f. 1872, Tore f. 1875, Kristian f. 1877, Samuel f. 1880, Aadne f. 1880, Teodor f. 1883 og Samuel f. 1888. Her er det svært mange etterkommere. Ettersom Tore var mye med i styre og stell i Forsand kommune (ordfører i 1898) var det ofte Samueline som med fast hånd styrte gardsdriften. Tore og Samueline ble boende på Håland også etter at sønnen Peder overtok garden i 1902. Ved folketellingen i 1910 er de nevnt som folgemann og folgekone. De bor nå midlertidig hos sønnen Kristian som hadde bygd seg hus i Frafjord utmark ned mot sjøen. Tore døde i tropevarmen i slutten av juli 1925 av alderdomssvekkelse, 84 år gammel. Samueline døde fem år senere i august 1930, 86 år gammel. Begge er gravlagt like ved kirketrappa ved Dirdal kirke. Gravene kan fremdeles sees.

Rakel ble født 24. mars 1848 i Vika og døpt 16. april samme år (i kirkeboka står det *Rachel*). Hun ble konfirmert 19. oktober 1862 i Forsand kirke. Presten noterer at hun har meget gode kunnskaper og god forstand. Rakel var den siste av Vika-søstrene som fant en ektemann i Frafjord. Hun giftet seg i juni 1869 med Tobias Reinert Frafjord. Hun var da 21 år og Tobias 25 år. Forlovere var folk i familien: Jacob Kristensen (gift med Rakels eldste søster Martha Malena) og Tore Haaland (gift med søsteren Samueline). Rakel og Tobias fikk seks barn: Anna f. 1870, Erik f. 1872, Kristianna Helbergine f. 1874, Elen Maria f. 1877, Peder f. 1880 og Enok f. 1883. Det er en del etterkommere etter Erik. Enok fikk sønnen Tobias med Bertine Gilje, men de var ikke gift. Tobias Reinert dreiv farsgarden fra 1870 til 1891. Da overlot han bruket i Frafjord til sønnen Erik og kjøpte selv en gard på Nedre Stokka i daværende Hetland kommune hvor han og resten av familien slo seg til. I dag bor tippoldebarna Arne Mikal og Reidun Elin Frafjord i et område mellom Adolph Tidemannsvei og Nedre Stokkavei i Stavanger, eiendommer skilt ut fra garden til Tobias og Rakel. Nå fikk ikke ekteparet så mange år sammen på Stokka. Allerede i september 1900 dør Tobias, bare 56 år gammel. Lege ble tilkalt men livet kunne ikke reddes. Han ble gravlagt på Hetland kirkegård, men graven er slettet. Rakel ble boende på Stokka resten av livet. Ved folketellingen i 1910 er hun oppført som føderådskone. Det er sønnen Peder som nå driver garden. Rakel døde 3. mai 1929 på Stokka av lungebetennelse, 81 år gammel. Hun er begravd på Hetland kirkegård, men graven er slettet.

Det er ikke laget noen fullstendig, oppdatert oversikt over etterkommerne etter de fire søstrene som fant seg ektemenn i Frafjord. Men tallet på direkte etter-

kommere ligger nok på nærmer 2000 personer. Det er særlig mange etterkommere etter Samueline og Elen Talette. Det kan synes merkelig at fire søstre fra en bitte liten bygd alle sammen gifter seg til en annen liten bygd. Det henger kanskje sammen med at mulighetene for å finne seg en livsledsager for 160 år siden var begrenset. På denne tiden var det egentlig bare én fast møteplass, nemlig kirkebakken. Kanskje var også stølsvollen et sted der ungdom møttes. Marta Laurentse banet vei, og da det ble kjent at det i Frafjord var flere kjekke, gifteferdige gardbrukere, så fulgte de andre etter. Kanskje det var slik det skjedde. I 1865 bodde det 8 personer på selve Vika-garden, 23 om en regner med husmannsplassene. I Frafjord bodde det i alt 250 mennesker på dette tidspunktet.

Viktige kilder

Engen, Sigleif: Forsandboka – gards- og ættesoge band I, del II. 1981
Mikkelson, Gudtorm: Gards- og ættesoge Gjesdal – indre del, band 1, 1994
Waula, Jørg Eirik: Gards- og ættesoge Gjesdal - indre del, band 2, 1998
Waula, Jørg Eirik: Gards- og ættesoge Gjesdal - indre del, band 3, 2001
Frafjord, Reidar og Haaland, Per Terje: Tore Toresen Haaland og Kristi Samuelsdatter Fossmork og deres etterkommere, 2010
Digitalarkivet, diverse registre og protokoller

Vika i dag med mange nye bygninger. I bakgrunnen skimter vi veien videre innover til Eiane og Fossmork. Foto: Per Jostein Haaland.

'Heiderheim' Stokka i Stavanger, gnr. 27 bnr. 24 i gamle Hetland kommune. Bygd i 1857. Flyttet fra Stavanger torg hvor det ble benyttet som skjenkestue. Ble tatt ned og bygd opp igjen på Stokka. Fulgte med garden da Tobias Reinert Fraffjord kjøpte den i 1891. Her var det god plass til hele storfamilien. Både det store våningshuset og driftsbygningen ble revet omkring 1970. Bildet tilhører Reidun Elin Fraffjord, Stokka, tipp-tipp-oldebarn til Peder Rasmussen Vika.

Kartet viser den indre delen av Høgsfjorden og litt av Lysefjorden. Vi ser tydelig at den klart korteste og enkleste veien fra Vika til Fraffjord er sjøveien. Vi ser også kirkestedet Forsand.